

บทคัดย่อ

ชื่อเรื่องวิทยานิพนธ์ : วิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลาย

ชื่อผู้เขียน : นายสุคนธ์ อยู่เจริญ

ชื่อปริญญา : นิติศาสตรมหาบัณฑิต

ปีการศึกษา : 2543

คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ :

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ ว่องวัฒนาภิกุล ประธานกรรมการ
2. อาจารย์ไกรสร บารมีอวยชัย
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชูชาติ ศิรินิล

ในการดำเนินคดีล้มละลายโดยทั่ว ๆ ไปแม้กฎหมายจะกำหนดให้ดำเนินการเร่งด่วน แต่ในกระบวนการพิจารณาขอมจำเป็นที่ต้องใช้ระยะเวลาอยู่บ้างซึ่งในช่วงเวลานั้นลูกหนี้อาจจะกระทำการใด ๆ ที่ทำให้ทรัพย์สินของลูกหนี้เสื่อมค่าลงหรือหลีกหนีจากคำบังคับต่าง ๆ ดังนั้นเวลาฟ้องร้องคดีล้มละลายส่วนใหญ่เจ้าหนี้จึงมักจะร้องขอให้ม้วิธีการคุ้มครองชั่วคราวเพื่อเป็นการป้องกันมิให้ลูกหนี้อยกย้ายถ่ายเททรัพย์สินหรือทำให้เกิดความเสียหายแก่ทรัพย์สินของตน เพื่อให้ทรัพย์สินของลูกหนี้คงเหลือทรัพย์สินมากที่สุดหากต่อมาภายหลังเจ้าหนี้ชนะคดีจะได้แบ่งเป็นทรัพย์สินเพื่อชดใช้หนี้สินต่าง ๆ เาจากทรัพย์สินของลูกหนี้นั้นเอง ตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ปัจจุบันวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลาย สามารถแบ่งออกได้ ดังนี้

1. กรณีการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ ตามมาตรา 16 เรื่องการควบคุมตัวลูกหนี้ และตรวจสอบทรัพย์สินของลูกหนี้
2. กรณีการคุ้มครองทรัพย์สินของลูกหนี้ ตามมาตรา 17 เรื่องการพิทักษ์ทรัพย์สินชั่วคราว หรือมาตรา 90 เรื่องการพิทักษ์ทรัพย์สินผู้เป็นหุ้นส่วนชั่วคราว

3. กรณีมาตรการให้ความคุ้มครองลูกหนี้ ตามมาตรา 18 เรื่องการเพิกถอนคำสั่งในวิธีการคุ้มครองชั่วคราว หรือมาตรา 29 เรื่องคำสั่งเสียหายกรณีเจ้าหนี้กลั่นแกล้งให้ใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราว

จากการศึกษาพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 ในส่วนของวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลายที่ได้แบบอย่างมาจาก Bankruptcy Act 1914 ของประเทศอังกฤษ ซึ่งมีการกำหนดวิธีพิจารณาคดีล้มละลายไว้ใน Insolvency Rules 1986 และได้มีการยกเลิกวิธีการคุ้มครองชั่วคราวนี้ไปแล้วในปัจจุบัน แต่กฎหมายล้มละลายของประเทศไทยกลับไม่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขมาเป็นเวลานานทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ มากมาย เช่น กรณีการจำกัดสิทธิของลูกหนี้ ลูกหนี้อาจถูกตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งเป็นการสร้างผลเสียทางอ้อมต่อชื่อเสียงในการธุรกิจของลูกหนี้และเพื่อผลโดยตรงในการกักขังควบคุมตัวลูกหนี้ไว้ชั่วคราวซึ่งเป็นการทำให้ลูกหนี้สิ้นอิสรภาพในการดำเนินธุรกิจเพื่อเจตนาที่จะบีบบังคับลูกหนี้มากกว่าที่มุ่งจะคุ้มครอง เนื่องจากความบกพร่องในเรื่องของการให้ประกันที่ไม่มีความยืดหยุ่นเพียงพอ กรณีการคุ้มครองทรัพย์สินปัญหาในทางปฏิบัติที่ผ่าน ๆ มาเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์มักจะจัดการดูแลในทางจำหน่าย สะสางหรือกระทำการใด ๆ เฉพาะที่จำเป็นเพื่อให้กิจการลูกหนี้ที่ค้างอยู่เสร็จสิ้นไป และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ซึ่งส่วนใหญ่มาจากผู้มีความรู้ทางสาขานิติศาสตร์ขาดความรู้ความชำนาญในกิจการของลูกหนี้ ทำให้การล้มละลายของลูกหนี้เป็นที่เล็งเห็นมาตั้งแต่การพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวแล้ว เพราะผลบังคับที่รุนแรงเหมือนกับการพิทักษ์ทรัพย์เด็ดขาด และคำสั่งพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวที่มีผลกว้างขาดความยืดหยุ่น และมีความล็กถั่นในการบังคับใช้ ทำให้ทั้ง ๆ ที่บางครั้งลูกหนี้ยังไม่ได้ตกเป็นผู้ล้มละลายแต่เมื่อมีการพิทักษ์ทรัพย์ชั่วคราวทำให้กิจการและทรัพย์สินของลูกหนี้กลับเสียหาย ทรุดหนักและต้องล้มละลายในท้ายที่สุด

นอกจากนั้นมาตรการให้ความคุ้มครองลูกหนี้ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความเสียหายที่เกิดกับลูกหนี้ได้อย่างรวดเร็วเพียงพอ เนื่องจากขาดหลักเกณฑ์

ไม่คุ้มค่า เพราะผลเสียหายบางประการก็อาจใช้เวลาที่จะเกิดผลเสียหายที่อยากจะทราบได้ในเวลาสั้น ๆ และความเสียหายบางอย่างก็ไม่สามารถจะชดใช้ได้ เช่น ชื้อเสียทางการค้า เครื่องหมายการค้า เป็นต้น

ผู้เขียนจึงเห็นว่า ประเทศไทยควรมีวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลาย ที่สมบูรณ์และมีการปรับปรุงให้ทันสมัย มีหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนทั้งในแง่กฎหมายและในทางปฏิบัติ โดยการศึกษาเปรียบเทียบกับวิธีการชั่วคราวก่อนพิพากษาตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง และศึกษากรณีผู้จัดการพิเศษ (special manager) ตาม Bankruptcy Act 1914 และ Insolvency Rules 1986 ของประเทศอังกฤษมาปรับใช้ พร้อมกับศึกษามาตรการ Automatic stay ของประเทศสหรัฐอเมริกา และผลของคำสั่งรับคำร้องขอฟื้นฟูกิจการตามพระราชบัญญัติล้มละลาย พ.ศ.2483 มาตรา 90/12 เพื่อให้การจำกัดสิทธิของลูกหนี้ นั้น ให้ลูกหนี้สามารถมีทางเลือกในการให้ประกัน หรือหาหลักประกันอื่นใด และเพิ่มมาตรการให้ลูกหนี้ต้องร่วมมือในการตรวจสอบทรัพย์สินเพื่อความสะดวกในทางปฏิบัติ สำหรับกรณีการคุ้มครองทรัพย์สินของลูกหนี้ ควรกำหนดมาตรการในการบังคับใช้ให้มีหลักเกณฑ์ชัดเจนและพิจารณามีคำสั่งภายในขอบเขต หรือโดยมีกำหนดเงื่อนไขอย่างใดแล้วแต่จะเห็นสมควร เช่น ให้ยึดอายัดทรัพย์สินเพียงบางส่วน หรือให้อำนาจลูกหนี้ดำเนินธุรกิจต่อไปได้ภายใต้การควบคุมของเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์ เป็นต้น นอกจากนั้นหากศาลมีคำสั่งในวิธีการคุ้มครองชั่วคราวก็ให้นำมาตรการ Automatic stay หรือ กรณีผู้จัดการพิเศษมาปรับใช้กับการดำเนินการค้าตามปกติของลูกหนี้ตามดุลพินิจของศาล สำหรับกรณีมาตรการให้ความคุ้มครองลูกหนี้ ควรเพิ่มให้ผู้มีส่วนได้ เสียมีส่วนในการร้องขอตามมาตรา 18 และให้มีการพิจารณา ควบคู่ไปกับมาตรา 29 เพื่อกำหนดความเสียหายให้แก่ลูกหนี้ได้ทันที รวมถึงควรที่จะกำหนดจำนวนประกันให้ชัดเจนก่อนที่เจ้าหนี้จะร้องขอให้มีการบังคับใช้วิธีการคุ้มครองชั่วคราว และควรเพิ่มเงื่อนไขเวลาในการที่ลูกหนี้จะร้องขอให้เจ้าหนี้ชดใช้ค่าเสียหายได้ ซึ่งในการแก้ไขปรับปรุงวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลายนี้ก็จะประโยชน์ต่อคู่ความ และเจ้าพนักงานพิทักษ์ทรัพย์เพื่อประโยชน์สูงสุดกับวิธีการคุ้มครองชั่วคราวในคดีล้มละลายต่อไป